
H.A. Bosman-Jelgersma
(RU Leiden)

De zee en het geneesmiddel

Sedert de oudheid heeft men van wat in het zeewater groeit, leeft en is opgelost, stoffen als geneesmiddel toegepast. Zo gebruikte men reeds lang middelen als koraal, zeeschuim, parels, sponzen, walschot, agar-agar, haaienvet, Iers Mos en levertraan, waarvan de meesten in de 19e eeuw deel uitmaakten van het geneesmiddelassortiment. In de 19e eeuw maakte de ontwikkeling van de scheikunde het mogelijk zeewater chemisch nauwkeurig te analyseren. Men kon toen tevens het zeewater op verontreinigingen controleren.

De elementen Jodium (1811) en Bromium (1826) werden uit de as van zeealgen en uit zeezout geïsoleerd.

Gedurende het grootste deel der 19e eeuw werd in Nederland zout (NaCl) uit zeewater gewonnen. Het raffineren van dit zout was onderworpen aan wettelijke bepalingen en fiscale heffingen. De bepaling van het zoutgehalte van zeewater en de daaruit voortvloeiende belasting, verband houdend met het "graderen" werd in de jaren 1850-51 het onderwerp van een uitgebreide discussie waarin de Utrechtse hoogleraar in de chemie G.J. Mulder, door zijn publicaties een belangrijke rol speelde.

Zeezout (Sal marinum) en Zeewater (Aqua marina) werden eeuwen lang in de geneeskunde toegepast, zowel in- als uitwendig. Onderhuidse injecties met isotonisch zeewater werden tegen de meest uiteenlopende kwalen aangewend. De "Methode Dr Quinton" (1908) dient in dit verband te worden genoemd.

In de volksgeneeskunde spelen producten uit de zee nog steeds een belangrijk rol.

De zee blijft een bron van helende kracht, tenminste zolang de vervuiling ervan niet zo groot wordt, dat ze zelf onherstelbaar ziek zal zijn.